

Издаје Недјељом.

Цијена:
За ПРНУ ГОРУ и АУ-
СТРО-УГАРСКУ (с БОС-
НОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ)
на годину 6 ф., на по год.
3 ф., на четврт године 1 ф.
и 50 новчаника.
За све остале земље у
ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на
годину 20 франка, на по
годину 10 франка, на чет-
врт године 5 франка.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЈРТНКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Прегледати штаће се у
публичним писменим испро-
судбеном одијелу у Цетинју, а
коже се и картом упу-
тником на пошту у Београд,
Долски шпалу се уредниш-
тву. Рукописи се не враћају.

За огласе издаће се од
реда 5 новч. За огласе веће
и на дуже вријеме иначе.

ЦЕТИЊЕ, 8. Августа.

Потоњијех недјеља могли су на-
ши читаоци на четвртој страни онога
листа читати распис стјечаја за десет
окружних љекара и једнога државног
ветеринара (марвелог љекара), ко-
ји се ове године имају набавити за
Црну Гору.

Одлука ова тако је важна у сва-
ком погледу, да заслужује да се на њу
нарочито осврнемо на овом мјесту.

Прије свега дужност нам је ода-
ти топло признање влади Н. Височан-
ства, која је овом одлуком пружила
народу и свијету једну свиједобу ви-
ше, колико јој лежи на срцу брига за
напредак и благостање на-
рода црногорскога.

То признање даће јој без сумње
сваки, коме је поле јасно шта вриједи
једној држави добро народно здравље.

А то је овет ласно просудити сва-
ком, кад помисли шта му вриједи ње-
гово рођено здравље.

Само здрав човек прави је чо-
вјек. Само здрав човек може распо-
лагати свом сумом физичких, умних
и моралних сила, способности и даро-
ва, којима је Свемогући Бог обди-
рио круну својег створења: човјека.

Само здрав човек може бити од
користи и себи и друштву у којем жи-
ви, само здрав човек може како ваља
заузимати у свијету мјесто државља-
нина, патриоте, поданика, родитеља,
грађанина своје домовине и т. д.

Слаб, болестан човек — ешта
је немоћ, на терет к себи и другима.
Од њега је болест узела све што
човјека човјеком чини; узела му је
ако не сву суму а оно велики дво-
оцијех сила и способности, без којих
ни човек ни друштво људско не би
могли опстати на свијету; узела му је
моћ, да буде користан држављанин,
брижљиви родитељ и савјестан врши-
лац свијех другачијех дужности својих.

Што вриједи за једнога човјека,
то у суми вриједи и за цијели народ
један. Што више здравља у једном
народу, то више свих коликних тјелес-
них умних и моралних сила, то више
моћи у тога народа за тековину мате-
ријалних и душевних добара, дакле
за тековину оних средстава без ко-
јих не могу се постићи више човје-
чанске циљани. И обратно, што мање
здравља, мање је и свега тога, дакле
ту је немогућност да се корача ма и
најспоријим кораком у напријед, ту
се мораћи у патраг, те најпослије
пропасти.

Народи здрави множе се и напре-
дују, народи слаби гину и опадају. У
којих народа здравље расте, у њих
и друго све напредује и они бивају
крај осталијех угодних услова и моћ-
ни и вићени у свијету; код којих
нак здравље опада, гдје се појаве ре-
зне заразе које мах отимају и нико им
на пут не стаје, ту ће за кратко или
дуже вријеме и самога народа нестати.

Да се не хватамо овдје општи-
јех и ширијех погледа, — само уско
спонетично гледајући државно налаже
заповједним начином свијема владама
да се прије свега добро брижу за здрав-
ље свога народа. Свака држава хоће
да има што више војника и што више
порезника. То јој је од преше, јер без
тога не би могла подиривати живот-
не потребе своје. Но слаб човек не
може бити војник, а једва да може би-
ти и порезник. У којој држави расте
број слабијех људи, ту са свијем при-
родно опада број ваљанијех војника и
онада број сигурнијех порезника. Са
војском од слабија нико не одбран-

своје домовине. Исто тако, гдје болес-
ти и заразе владају, ту мора опада-
ти народно благостање, јер је оскудица
у раднијех рукама, а гдје се нема о-
дате се ништа ни узети не може. С
снадањем народнога здравља опада да-
кле и порезна снага народа и држава
крај таквог народа неће моћи поди-
ривати својих потреба.

На свијех тијех разлога све др-
жаве и све владе на свијету настоје
свим могућим средствима, да одрже и
да подигну здравље у свом народу.
Милioni троше се годишње на ту ци-
љан. Издаје се ту не само на љекаре,
цепо и на разноврсне здравствене мје-
ре и заводе, на болнице, карантине,
пресушивање блатна, засињавање чита-
вљих покрајина шумом, прокопавање
канапа, довођење здраве живе воде
и т. д.

Даласко би нас одвело и не би
било мјеста за то у овоме листу, кад
бисмо хтјели набрајати шта се све чи-
ни у јевропским државама зарад
здравља народа, и кад бисмо овдје
хтјели наводити статистичке податке
у потврду томе, да се услијед тога
настојања здравље народа у тијем др-
жавама у главном подигло и обични
вијек људски одјеком продужио. До-
ста је, ако наведемо само још то, да
су се сви ти милони издани и уло-
жени на те циљани у свијема тијем
државама кроз којих десетак година
стотруку напредали.

Код нас, на жалост, није се у том
погледу до данас могло ништа радити,
из истијех оних разлога, из којих се
ни у свему осталом, чим се одликују
данашње државе, није могло ништа
предузимати. Ми смо те разлоге већ
толико пута наводили и нећемо их са-
да овет понављати.

Но без чега смо до данас, по не-
води, морали бити, без тога не може-
мо по данас остати. Наш народ могао
се до данас одржати у свом здрављу
јер је живио у здравим крајевима сво-
јих кришних гора без јаког и честог
додира са страним свијетом, а поврх
тога много га је у том потпомагала
његова позната умјереност и трезве-
ност.

Данас је то друкчије. Црна Го-
ра проширила се, и стекла је нароч-
ито на јужној и југоисточној страни
њеке крајеве, који, нарочито љети, ни-
јесу нимало угодни људском здрављу.
Тако и пр. скадарско блато сваког
је љета својом устајаном водом огви-
ште толикијем болестима народа, који
ок њега живи. Исто се то јавља и
за околину барску, која свакога љета
има мазарични карактер. Народ који
у овим крајевима живи, љети је ве-
ћаном заражен свакојакијем болестима.
По љетијем другачијем мјестима, гдје су
од прије Турци живјели, остале су
извијесне болестиве, које се све већма
шире јер им се ништа на пут не ста-
вља због оскудице у лекарским сна-
гама и здравственијем мјерама.

Осам тога народ црногорски сто-
ји данас у јачем и живљем додиру са
сусједнијем народима, а то је о-
пет прилика да се у ову земљу
промјеном начином живота увнесу
болести које се прије нијесу овдје
познавале. Истина, стародавна умје-
реност и трезвеност црногорска није
ни данас још посрнула и не дао Бог
да изад посрне, али ипак ваља се
спремити како ће се дочекаати и су-
бити опасности, које са собом доноси
свако пријезазно стање, у којем се
одвојило од првобитне простоте а још
се није докучила рационалност у на-

чину живљења коју наука прописује.

Кад се к томе дода, да је у нас
редна и порезна снага одвећ слаба
због ријетког насељена земље и због
честог расисавања, онда се и из др-
жавних обзира жељети мора да се
сва средства употребе која су у ста-
њу да помноже народно насељење, а
међу та средства спада без сумње у
првој линији чување и његовање на-
роднога здравља.

Сабравши све уједно долазимо до
закључења да се нама данас не мо-
же дуже остати без правних љекара
у земљи, и топло благодаримо влади
Н. Височанства што је, увиђајући ту
пријекну потребу, одлучила да набави
народу нужне љекаре. Како се види
из расписаног стјечаја, влада наша би-
ла је у том погледу широкојех груди,
јер је број расписанијех лекарских
мјеста за данас баш довољан за нашу
земљу а и плата им је одређена пре-
ма општем стању нашег баш сјајна.

Сад нам само ваља очекивати,
да се за расписана мјеста пријаве људи
стручни и добро спреми, људи чести-
ти и савјесни, људи примјерни својим
владама и животом, који ће свој ре-
вношћу бити одани својој струци и
свом љубављу прионити око овога на-
рода, на да се осјетити угод, који си-
ромашна земља ова улаже за здравље
и напредак свога народа, и њој кроз
који десетак година са стотруком до-
бити исплати.

У аустро-угарској штампани овет
се појављују гласови, који не траже
ни мање ни више него да се *Босна и
Херцеговина* са свијем своје (анексију)
са Аустро-Угарском.

За чудо је, што се сад овакви гла-
сови појављују баш у органима оне
странке, која је прије одлучно про-
тивна била не само анексији него и
окупацији тијех крајева, проричући да
ће отула велико зло наступити за Ау-
стро-Угарску.

Тако се до скоро зборило у сви-
јем круговима мадарским. А сада ево
баш Мадари окренуше лист. У њихо-
вом поглавитом органу „Нестер-Лојду“,
за који се каже да има свезе и са
министарством иностраних дјела у Бе-
чу, изишао је ту скоро један уводни
чланак, у којем се на често каже ка-
ко не треба водити већ лакрдију с о-
купацијом него рећи попу гоп а бобу
боб и окупацију назвати љеним прав-
ним именом а то је: анексија. Исти
лист нема куд по признаје да ствари
у Босни и Херцеговини не иду добри-
јем путем, да аустро-угарске власти
тамо нијесу стекле ни љубави ни по-
шрјења, да је управа и рђава и ску-
па и да Аустро-Угарска од те дивје
провинције нема никакве користи во са-
мо биједу и терет, а то све отуд до-
лази што питање босанско и херцего-
вачко још није државопривно ријеше-
но. У том погледу речени лист одри-
че до ријечи ово збори:

„Наш положај у Босни и Херцего-
вини мора се већ једном с дипломат-
ске и међународно-правне стране раш-
чистити, а баш за то спољашње окол-
ности нијесу данас никакво неповољне.
Можда не би ни нужно било, да ми за
то тражимо претходно санкцију каби-
нета; прогласимо ли ми једном чисто
и јасно, да ми нијесмо окупирали не-
го анектирали, онда ће то бити свр-
шено дјело, и оно ће наћи исто ува-
жење код Јевропе као што је и до сад
напаило свако свршено дјело, јер чи-
сто је неспорно, како се ради дају

кабинети увјерити о оправданости и
призводности једнога корака који је
већ учињен и који се не може патраг
грнати. Ва истину, за мање су ства-
ри друге државе више што гледале,
на су добро пролазиле. Уклоњимо да-
кле прије свега даж из основе, на ко-
јој стојимо у тијем земљама, на ће се
онда тежиће унутрашње управе ласно
савладати. Не учини ли се пак то, онда
би најважније било, да заузето зе-
мљаште предамо којем пријатељском су-
сједу на — субокупацију.“

Доста, овај је збор лист и јасан,
само се некако не слаже с примљени-
јем и потписанијем обвезама међуна-
роднијем. Положај Аустро-Угарске у
Босни и Херцеговини регулисан је са-
мим берлинским уговором, који још сто-
ји у снази и који мора важити и за
Аустро-Угарску по ономе као и за
све друге силе те су га потписале.
Тим уговором даје се Аустро-Угарској
мандат на окупацију Босне и Херце-
говине зарад управе тијех крајева, али
не даје јој се право на анексију.
Ако је тај уговор у свему другом не-
јасан, јасан је у том што нагдје и
ниједном ријечју не уступа Босну и
Херцеговину у својину државе аустро-
угарске. Ако би дакле Аустро-Угар-
ска покушала да присвоји себи Босну
и Херцеговину, она би тијем повриједи-
ла уговор берлински, а уговори ме-
ђународни не могу се мјенјати једно-
страно и без пристанка осталијех у-
говорнијех страна, и ко би то хтио
да учини на срамоту, изазвао би про-
тив себе опозицију свијех осталијех,
која би у случају потребе могла по-
кући за собом замашне пошљедице.
Са теоријом свршености дјела не иде
баш тако ласно као што пештански
„Лојд“ мисли, нарочито кад се сврше-
нијем дјелима востојећи уговори гледе.
Ми смо добро видјели иза потоњег
источнога рата, како су се многа свр-
шена дјела морала мијенјати, просто
за то, што су то захтијевали обра-
жени и фактички интереси другачијех;
да како би тек мијенјала се та држа,
кад би се на њих оборили не само
разноврсни интереси другачијех него
и сва сила једнога међународног уго-
вора.

Чудно зато је, да у овом питању
право самовоље удивке изнад свијех
обвеза и обзира један лист, који ина-
че сваком приликом и од свакога на
свијету тражи да поштује примљене
обвезе и све дужности које происте-
чу из међународнијех уговора. Ако се
то има с правом тражити од свијех на-
рода и држава (а то се право без
сумње има), онда ни Аустро-Угарска
не може у ње бити изузетак, он-
да је и Аустро-Угарска у равној
мјери обавезана да нази и поштује од-
ређена међународнијех уговора. Пре-
ма томе овим именом заслужује да
се крити наваљивање једнога листа,
који предлаже државницима аустро-
угарским, да се нимало не обзиру
на међународне обвезе него просто
да прогласе да је Аустро-Угарска о-
својила Босну и Херцеговину и не
питајући за то остале силе уговорни-
це? И помисли ли тиј лист и други
њему подобни, на какав класан пут
наводе они државници своје земље
свијетујући им то? Не предвиђају ли
они могућност замашнијех пошљедица,
које би могле довести до новог рата
с Турском, у којем Турска не би и-
мала против себе све силе, јер у том
случају не би она била државна сила
је потпаила уговор?

На срећу Аустро-Угарске др-

жаници већи не примају лекције од државних листова, по иду својим добро промишљеним путем, на којем им свијетли светиња међународних обавеза, које и овим поводом неће се усудити да погасе.

Што се тиче неповољних резултата од окупације Босне и Херцеговине за Аустро-Угарску и што се тиче тамошње државе и скупе управе, у то ми нећемо да се илчемо: то је посао аустро-угарских државника. Но кад „Дојд“ мисли да свему томе није узрок ништа друго него неодређени државноправни односи Босне и Херцеговине и да би свега тога као једним махом нестало чим би се окупација претворила у анексију, онда му морамо рећи да се он и сви који тако мисле ауто парају. Није крив државноправни односи што је данас тако у Босни и Херцеговини, него је крива система којом се тамо влада, и до год та система буде тамо владала на управу, не ће у Босни и Херцеговини никад бити боље, па знала се форма државноправног односија тамошњег „окупација“ или „анексија.“

Оволико примите за љубав и — опростите!

Питање о везама жељезничким с Турском.

Познато је, да се још од берлинскога конгреса у смислу конвенције закључене између Аустро-Угарске и Србије ради на томе да се зарад грађева велике источне жељезнице, која би преко Србије везивала Беч са Цариградом и Солуном, постигне жељезничка веза са Бугарском и са Турском; но до овога часа било је кад више кад мање изгледа да ће се у томе успјети, почем се с почетка Бугарска а највише Турска опирала тајем везама.

Сада нам телеграм из Цариграда јавља, да је султан потписао ираду, којом пристаје на то, да се турска линија везе са бугарском, а од Бугарске већ се има приставак за везу код Нишута.

По томе дакле нема више спора о везама жељезничке пруге од Беча преко Србије до Цариграда.

Но у телеграму поменутом не каже се је ли султан пристао и на везу жељезничку код Врање, којом би се постигао излазак српске жељезнице на Јејејско море код Солуна.

Ово је питање важније по оно прво, јер управо пруга Биоград-Солун прави друм, који Јевропу саставља с Индијом. С тога је вриједно знати, како се у надежним круговима биоградским суди с овом питању и за то овдје саопштавамо у изводу овај чланак „Видјела“ који се на то односи:

„Међу пословима, којима се у овај мах дипломатија бави, јесте и наше питање о везама жељезничким, које је задатак четворне комисије (Conférence à quatre) у Бечу. Као што је познато, та комисија треба да посебним уговором осигура везу жељезничку на балканском полуострву, које је берлински уговор у начелу утврдио. Досадашња историја те комисије већ је прилично дугачка.

Још у почетку кад се примљало при-

јеме да се посебним уговорима изради она тачка берлинског уговора, која изриче начелно ријешено о жељезничким везама на балканском полуострву, наш је лист претресао питање: да ли по тексту самога берлинског уговора треба започинати посебне преговоре и закључавати посебне конвенције с Аустро-Угарском, илч је приметније чекати, да се питање расправљива између све четири интересоване државе у један мах. Наше је мишљење тада било и ми смо то мишљење до последњег момента, до закључења крагујевачке конвенције с Аустро-Угарском, бранили: да с Аустро-Угарском не треба конвенцију на по се везивати, него да на основу берлинског уговора ваља тражити конвенцију између све четири интересоване државе (Србије, Аустро-Угарске, Бугарске и Турске). Другим ријечима, ми смо мислили: да најприје треба осигурати жељезничке везе, на онда улазити у обавезе грађева жељезнице.

Влада г. Ристића, последије дугога оклијетања, ударила је противним путем. Она је нашла да је разложно земљу везати, да у извесном року за цијело почне грађева жељезнице и прије него што јој се јужне и југо-источне везе осигурају и без обзира на то и на ризик. Из тога је мишљења на супрот мишљења наше партије, почела крагујевачка жељезничка конвенција с Аустро-Угарском. Она је пресекала горе напоменути спор. У напредак се ваљало брижити само како ће се обавезе крагујевачке конвенције тачно извршити.

Међу тимем вријеме се извршења примљало, а влада није успјела или није хтјела да успије, да конвенцију почне и остваривати. Од четворне комисије, која би удела везе с Бугарском и Турском, није било ни спомена, а с њом је у анексу стојао и излазак наших жељезница у Солун и Цариград.

У том је садашња влада дошла и одмах живије почела да расправља заплет послова који је примила од својих претходника. Обилна воља, која је показана за вршење обавеза земљиних насупрам иностранству, учинила је много, да се и успавано питање о четворној комисији и о жељезничким везама на балканском полуострву крене. Четворна се помињена и састала и зимије у Бечу почела радити. Задатак њених, питање о жељезничким везама на балканском полуострву, истакнут је најпримјеђ међу неодложним питањима главити змуншним уговором о грађеву српске жељезнице и радом нашег законодавства у тој ствари.

Међу тимем у почетку је било основане жеље, да Бугарска не ће пристајати да сагради линију између Пирота и Бјелове, која би нашу жељезницу везивала са Цариград, а Турци су се показивали вољни да везу за Цариград даду. Али за везу на Врању пут Солуна Турци су се показивали тегибни. Тако су нестрпиви, а зур ради политичари могли мислити да од наших жељезничких веза ни на једној страни не ће бити ништа.

Мало по мало Бугари су увидјели, да није њихов интерес да се двоје од образованог свијета и да своју земљу затварају струји која ће народ њихов истински увући у заједницу европских народа; они пристају да начине онај комад кроз своју земљу, који би везивао Биоград—Ниш—Пирот са Цариградом. Али отвор Турске показивао се постојан. Конвенција је тога ради била у један мах и своје сједице прекинула, а последије је продужила свој рад без Турака. У овој четворној комисији без четвртога постигнуто је потпуно

спораазумљење између Аустро-Угарске, Бугарске и Србије. Тим је отвор већ знатно корачио напријед.

Тај корак напријед побудио је г. Турску, да опет да ууствува својом заступнишћу да учествује у сједицама, и он је тада највише пристанак портији на све што се тиче везе о Цариградом. Она дакле веза која се мање очекивала и која се за прегуитију сматрала, ријешена је и добијена прва. Она је први плод рада нашег законодавства на извршењу жељезничке конвенције. Али ма колико да је тај успјех за нас од велике знатности, није се могло остати при њему нити се сматра за довршен посао четворне комисије дакле се год и веза са Солуном не осигура.

Међу тим и с том везом не стоји већ тако хрљаво као што би гдјекоји готови били да вјерују. Турска је, истина, с почетка попримјело одбијала да ту везу да, али је данас то одбијање увијено већ у друге мање форме. Како се из новина чита, Турска се труди да ишаће између Солуна и Биограда неку краћу везу него што је она од Скопља преко Куманова и Врање. Познавајући се прешто на уговор с Хрштем нешто на те техничке проналаске својих инжињера, порта је, како говоре, хтјела узети Солун и Биоградом од Приштина на Косову преко Алексинца, по свој прилици кроз долину Лаба и Тошлице, или кроз долину Медјеје и Јабланице, хватајући код Бесковца моравску долину.

У једном од најновијих телеграма читамо да се порта нади да ће Аустро-Угарску склонити на своје гледиште, и да ће до мјесец дана моћи држати се нова сједица четворне комисије, у којој би се везин посао могао повести крају. Спор је, дакле, већ доведен на питање око тачке, на којој ће се веза дати.

Не можемо да увидјемо да порта у овој ствари заступа какве своје стварне интересе. Њени техници траже да се линија води некадашњим стратезичким правцима, удешавањим према старим границама Србије, непомичајући како су те стратезичке линије данас свој разлог изгубиле, а саобраћајући да нема положаја у ком се не може стратезичка линија наћи, и да нема стратезичке линије која се не да од снажне руке другом истиснути. Међу тим ти исти техници напуштају линију коју је сама природа одредила да везе Биоград са Солун, линију преко Врање, Куманова и Скопља; остављају родне насељене равнице, па предлажу скоро нуште кршине и голети и сиромашне планинске долине; остављају стари, вијековима утабан пут између Дунава и Егејског мора, да би му претпоставили оригиналне прољске при којима би се у грађеву и одржавању не мало муке видјело; и на пошљетку, путу чисто трговачком дају значење пута стратезичког да би то само као неразумљив изговор послужило. Тога ради и ми не сумњамо, да ће у предомишљању портију најпослије прегегнути оно што је по себи боље и природније.

Уздање портичи у Аустро-Угарску, да ће напустити потпомагане везе на Врању па прихватити везу међу Приштином и Алексинцем толико је без основа, да га морамо сматрати за прету новинарског измишљотину. Конвенцијом жељезничком са Србијом Аустро-Угарска се обавезала да учини све што до ње стоји, да се Србији изради жељезничка веза на Врању. Србија стоји данас у пријатељским односима са свима силама, па и с портом, те неби се даде оправдати превелико затезање које би подједнако наудило трговачким и економним интересима и једне и друге зем-

ље, а обрабеној сили Турске не би се тиме ништа прибавило. Пријатељско познавање аустро-угарске владе према Србији у свјетима питањима и традиције њене у свијетима пословима не дозвољавају ни замислити, да ће у овој ствари Аустро-Угарска своју везу ријешити наустујити. На свега тога, дакле, изајала да порта и овдје неби могла наћи разлога да немети добре односе који су сад утврђени и да ће на пошљетку напустити стариним разложима који и онако једини приједи, па ће и у тој тачки усвојити конвенцију коју су већ усвојиле Аустро-Угарска, Бугарска и Србија. Тим би односија мира, трговачке и индустрије добила нову покретну снагу на предјелима, гдје их чекају и добра воља и богати услови.

На пошљетку, има нешто и жалосно и смијешно при овом питању у нашој журналистици. Они исти који су у Крагујевцу 1880 год. пристали да се српска жељезница мора градити и без везе на Врању, сад с очекивањем радомшћу хватају сваки телеграм и сваки допис у новинама из кога би се могло тумачити да порта везу на Врању неће дати. Није доста што су они порешку учинили; него се радују ако би се догодило да је нико и не поправи. А кад се ствар сврши добро по Србију, онда у њихов партијски рачун не иде — онда ће оборити уни и учинити се да не чују! Није ли то родољубље и политичка мудрост без примјера?...

Политични преглед.

У Францеској Гамбета привлачи сву пажњу на се својим бесједама, које држи по разним мјестима Францеске. Најновије су му бесједе оне у Белвиљу, које се сматрају као програм будућег шефа францеске владе. Иначе је изборно кретање у Францеској веома жпло. Све партије итечу своје кандидате и програме. Агитацију републиканске странке узео је сам Гамбета у своје руке. Прву своју бесједу држао је у Туру, гдје је некада као диктатор позивао сву Францеску на оружје. Градоначелник вароши Тура поздравља је Гамбету са неколико искрених и одушевљених ријечи, потсјетивши га на његово дјеловање у Туру за вријеме францеско-пруског рата. Гамбета је одговорио вјешто. Он је молио градоначелника, да га не потјеђа више на оно жалосно доба, што изазива страшног успомене, које су у срцу сваког Францеза, па и његовом, дубоко усађене. У исто доба пак радује се што је од тога доба идеја републике продрла у народ, те је република најљепша добит и награда за све оно што је францески народ претрпио. Тиме је Гамбета казао све; он је потсјетиво на прошли рат остављајући слушаоцима да сами даље о томе размишљају шта је мислио када је рекао, да су они дани дубоко усађена у срце свакога Францеза, а хвалио је републику, која је од тога доба много штошта претријела преко своје главе, ал је остала непоједива. У овом кратком отповдрану, па и у својем говору, што га је држао у самој вароши, Гамбета је показао свој државнички дар. Он је тако говорио да су га сви разумјели, а опет, да се не огријешу о политичку опортуности, која га је уздигла на једно мјесто у Францеској са кога не мора да се пење високо, па да завзме предјединичку столицу. Он је ваннадио противнике, и то како монархисте, тако и радикале, који мишљају да ће Гамбета да агитује против предједиња. Он се и ту показао као државник. Гамбе-

Листак „Гласа Црногорца“.

ПОЗДРАВ ЦРНОЈ ГОРИ.

Здраво да си поносито ст'јење!
Српска славо, дико и поштење!
Црна Горо, врли роде мој!
Пуи мило и усхита своја
Са камена овог златног твога
Из срца ти дижем полет свој. —

Слатка земљо, мученице света, —
Којој злата и времена клета
Пет вјекова те сисаше крв;
Ал' којојзи отрови и губе
Није мога' никад да задубе
Смртну рану њихов поган крв: —

Здраво били! На позлави овој,
Са које си у свој злати својој
Знала српски чуват амалет:
„Дивно име и свету слободу“,
Клањај ти се данас на походу
И љубим ти овај камен свет.

Овај бисер, мачем и распећем
Сваког јада у ступку највећем
С' ког си кужу гоњила зраа, —
Те, грмења громоу са ст'јена
Слободила Српству, а Славена
Пред свијетом чувала обрад... —

Ој! Горо дивна, ти јупачко г'језде! —
Српске слави преходнице з'језде,
Како првом на лит твоју стах, —

Прва стопа срце ми потресе;
Први корак душу ми занесе;
Првом цијенух за слободу дах: —

„Здраво да си!“ Те г'о кад се виае
Чедо мајци е' пута од милане
Што се збоји растање у скут:
Тако и ја ту у твојој крви
Беску радост сад ојећам млау
Те жк нуни ову брацку груд.

Бредно сам испод Једикона,
Гасда' дивље земље Фараона,
А учио Атину и Рим;
Слушао сам за дивљења многа, —
За љепоте, којих ни код Бога
Нема разда из висинам' там.

Ал' при овом мом бесмртном живљу,
При камени преливеном срвљу,
И при гордој слави крши свае, —
Овом срцу, уроћеним жаром
Које рода бије за отцаром,
Шта су сласти и милане те? —

Шта су дивске хамлареле хриде? —
Шта Мисира вјечне пирамиде? —
Шта је свијет, ће крп своја ври? —
Туђи блијесак за срце је туга:
За ме себи не имаду друга
Драге твоје и врхови ти,

Што је вријеме за прјесму створило
И догора вјенцем обд'вало,
Да ми слава сјаје као зрак;
А врх светих кости праједога

За споменик далених вјјекова
Горди Ловћен диго под облак:

Са висине лучам обасјаје
Нека Српство пуни на све стране
Дизна жеља и слађани над:
Како муње скупи на врхове
Загрмјеће па, срушив окове,
Сјединит' га и ставит' у склад...

На лом страњни твога кршиног ст'јена
Кра ће љагу шрати о' мокољеза,
Те ју стара чума врже на — в:
Вије и јошт и звеко и цика,
Докле понос и народна цика,
У нас блијеск не ускрену за — в. —

Али зраке вјечне славе твоје
Ко ће скупит, на анек струне своје,
Влатна круно, дичног реда мог? —
Ко ће небу громове отети
И на веће коло га попети
Него ли га силни свио Бог?

Ве-год човек у слободи живи
Садај ти се и чуди и диви
Мучног житна у г'ччају свом:
Каква страњна прошлост би тебекл!
А каква ли будућност очека, —
Зп'језде роду на обзору мом!

Од-кад-год ти поникосе горе
И врхове извише над море,
Од-кад-год се за тебека зна:
Гладна, жедна и гола в боса,

По вјек пуна рад и поноса,
Ти си Српству била све и сва. —

И бићем му док устјече вјена,
А у вјеку узбуде тебека,
Да извршиш свети позив свој:
Здраво! здраво, поносито ст'јење! —
Српска славо, дико и поштење,
Црна Горо, слатки роде мој!

На Метвињу, мјесеца Јулија 1881.

Ф. Ј. Ковачевић.

МОЗАК И ГЛАВЕ У ЗЛИКОВАЦА.

На пошљедњој изложби париској било је и 36 мозгова од гилотинираних зликоваца. Како је већ одавно наука, која не престаје встраживати узроке, зашто шта бива, стављала и то питање: чини ли зликовац оно што при здравом мозгу, или по болести и дефекту којем на мозгу: то је узео Dr. Brodier те изложене мозгове и зубљење заједно с описом личности и живоса тежећ зликоваца за специјалну студију, по бал то питање кољко тољко расвијетлио, и дошао је до врло анализних резултата.

Мјерењем тијех мозгова и љубавља нашао је Dr. Brodier у све 36 зликоваца главе дебље, шаре, него што су у другим људи, а то се обичним назорима знала у ну премож; и ако не стоји баш сауда, да је сваки с већим мозгом бистроумније, а с мањим глупље, ал је обично тако. Зна се извјесно, да је мозак у дивљака мнџа, не-

та не тражи освету, он хвали и узноси поштеном особу предједника Гривина, он му одаје пошту и хвалу, признаје му ауторитет и занебаљује тиме све оне, који мишљаху да ће да се користе раздором, који се изроди између Гривина и Гамбете. Само када је споменуо сенат и ревизију устава, доводећи једно с другим у везу, могао је сваки пријетити на његовом лицу знаке осјетљивости. Та сенат је оборно његов приједлог, та он му је највећа душман. Свакако је Гамбета показао, да је државник који зна да рачуна приликама. Умјереношћу и скромношћу својом се је хтио да збрише онај хрђав утисак, што га је оставио последице оних великих расправа о скрутницима. И он је то постигао својим говором. Бирачи су задовољни, предједник је задовољан, па и Бизмарк је задовољан, што у бесједи Гамбетиној није било ништа што би могло у овом тренутку помутити одношаје између Немачке и Француске.

Из Србије јавља се, да су у Нишу 20. Јула момци турскога комесара тамошњег Али-беја око 10 часова ноћи пуцали на неке тамошње Србе и међу осталијема смртно ранили Илију Брајковића бакалина и одборника. У смјед тога народ је јако огорчен на тог турског сизебију.

Иначе јављају из Београда једном бечком листу, да је кнез Милан позвао српског посланика из Париза Мариновића у Београд, па ће се онда попунити мјесто српског генералног војводе у Бухарешти, посланика у Букурешту, па јамачно и у Бечу; даље ће се попунити министарство и одредити рок, када да се еквипирани савоје. Стара „Преса“ пак зна, да ће бити савана мјесца Октобра и да је влада спремила већ више законских приједлога, међу њима приједлог о банци и реформи политичке управе. Што се тиче попуњења министарства, донаје она, да ће Чед. Мајатовић задржати финансијски портфељ, јер је вично тешко наћи човјека за то мјесто, а спољнаје послове предати предједнику министарства, Пирошанцу; од Пирошанца пак примаће Радовић правосудску струку. У понедељак је пошла војничка комисија у Немачку, да прими пушке, што су од немачке владе купљене. У комисији су између осталијех пуковник Чолак-Антић и мајор Шафарик.

Изборно кретање у велико је отпочело и у троједној краљевини. Тамошњи српски народ нарочито настојава да протур своје посланике у сабор. Тога ради држе се бирачки зборови и конференције на разнијем мјестима. Примјечана се, на жалост, да су Срби тамошњи на два табора подијељени: једни хоће да оснују самосталну српску народну странку, која би заузимала независни и самостални положај у сабору и у том положају бранила права и интересе српске и земаљске; а други хоће да се Срби придруже владиној странци, почем у садашњем бану Појачевићу налазе јемство да се неће више гонити Српство у троједној краљевини. Свака од ових странака већ је поставила и своје кандидате у српским краљевинама.

О тајноским заточеницима и њиховој судбини има један немачки лист овај извјештај из Цариграда:

„Весела игра државних процеса завршије се. Сви знајички говори, да је султан као годна прилика добро дошао онакав одговор Емиш-Фетве најстаријег мухаме-

данског религиозно-правног ауторитета, али би смртну пресуду убица султана Али-сових могао замјенити прогонством. Султан Абдул Хамид није насилник, он није ни крвожедни тиранин, а још мање мрачни-десота, који би јудица за дилорикама Селима I. или Мухамеда III. овог Нерона османликих владалаца. Основа његова карактера као да је нервозна напетост од свега што се њега самог тиче. Душевна јачина, а још мање душевна величина, као да нијесу њему својствени. Као принц бјеше љубитељ географских карата и забављао би се економијом — он би његовао купусне леје као некад Диоклетијан и сваког би дана избио на видјело све нове и нове пројекте своје скромности и смирености. Истина ово се тврди, да је султан Хамид одсудно одбио утицаје британског посланика у овај процес, али то није било толико због самог процеса и српне осуде осуђеника, колико због нервозне раздражености, која се свагда јавља и код садашњег султана као год и код осталих његових прешаственика, кад се год докучивало са стране осталих држава, да се утиче у унутрашње послове царевине. Сумарно пак извршене смртних осуда над Алисовим убицама, више би султана Хамид испунило страхом и ужасом, него што би он у томе нашао каква задовољства.

На сваки начин друга је ствар, да ли прогонство зарених убица у Тајфу не чекају друге опасности, као што се то е више страна тврди. Оно се већ зна да се много и о том виједало, у коју државу да се пошљу осуђеници, ако их султан помиљује. Има томе више година како се за прогонство најрадије бира земљиште Арабије. Ми би могли навести читав низ од великодостојника који су, навиши у немилост код свог суверена, послати у прогонство или у Хајес, или у Емек или арапски Ирак. А то је са свим појмљиво. Сва су поменути мјеста тако рећи оцњена од осталих свијета; а арапска племена тешко покрени на освету за гоњеним пониже великодостојнике. Она за то најмање имају способности. Ето због чега се великаши радо шаљу у прогонство у Арапску. Али за Милата ово се не да примјелу. Његово име, највише наводи симпатије у Арапској, док је на сваком мјесту у неколико оманута личности. Он је, док је у Багдаду био валија, узирно она силна екитачу племена Шамера; као валија у Сирији загрозио је свима пљачкашким и разбојничким племенама да ће их колонизирати у пустињи Базант-Харау. Али опет у толико је за Милата опасније — што су у средини Хајеса обје пророкове вароши — Мека и Медина, као средште религиозног фанатизма, од нас цијелог мухамеданског свијета и ислама, ердште њиховог пријемства и њихове силе и религиозних мисли. Мека је позната као још једна муслиманска варош која је за странце и нејернике и данас неприступна као од толико вјекова. С тога тајноски заточеници не могу ни помишљати да могу доћи у додир с иностранцима који би им радо пружијали руку помоћи. А што се ва по се тиче личности Мидатове, то се већ одавно зна, да су га ортодоксни фанатски заточници непријатељи свега што није мухамеданско — у пророковој вароши, прозвали: „Баур-паша“, осрамотитељ свију исламских традиција, нејематељ религиозних цитата, и приреник неких реформи у државу пророкову. Њега дакле чека фанатична мрзост ових етубова Меке и Медине. Ми се ваљамо опомињемо, да само ове вароши не хтејемо послати посла-

ког човјека вабије у неког данас као прарадјелством, атаканом.

При том је знаменито још и то, да се у аликваца нађу и други карактери оних дивљачког доба: тако је сујерство, а тако је и она суровост, бруталност и бестидност, што, као што се то и данас у дивљачка налаза.

По том закључује Dr. Brodier као и Dr. Nicholson, да може човјек да буде баш рођен за аликваца, наследиством, атаканом, особито како се увијек нађе међу претјача аликвачених оних аликвача.

Истина, 36 аликвачких мозгова врло је мавен број, да би се могли ставити закључци долајети, ал је знаменито, како се то све судара.

Па кад може човјек да буде за аликваца рођен, там прије може аликвачем постати. Мозак у свајех 36 галотвијарних показује доста дефект, и аликвачество налази као последица тог дефекта. У 100 аликвача нађе се само у 8 мозак привидно потпуни, у 33 је очевидно непотпуни, а у 59% болестан. Dr. Brodier нашао је на дубавама тих аликвача многа трагова од озлиједа као и од неуредна, абнормна раста, нашао је чворуга и кривотина, асиметрија, прије времена сраштеных на глави костију, унуса, и друго, и од то 36 надела је у 14 трагова од западења мозга и то баш на тим партијама мозга, што су у аликвача најјаче. Тако и у многих е умашавших нађе се глава баш на тим партијама врелија, атак јачег рада у тим радним партијама мозга.

Још има да се наведе и то, да је при-

ко да се његова смрт држи у тајности док се у Марту 1880 године не којан у Медн Атибел-Ави, пресудити — по праву, реду издеље велики шериф. Како данас тамо стоје ствари не може се поуздано одредити; али из већ наведених дата јасно се види како је ослепео и не стигао до краја по изјави скитеницима у далеком Хајесу — отарбиња великог пророка. Према овоме већ се јасно види у којој рај одлаже тајноски заточеници!

Али сигурно тако далеко нијесу ишли рачуни султановијех савјетоваца а још мање самога султана. Но сама ствар, кад се из ближе погледом, може забринути и тајноски заточенике и париграде госноду... Има једна арапска последица која се да годно овде употребити; она вели: „Неверјуј сујелу који је био у Меди!“ И знаста карактер мекавала је изак, погда. Ни у једном крају османског царства није лакше потпути на мучно убиство као у ерцу Хајеса — у Меди, видије није лакше добити владану праве Меке — која није живот као слаб коњич — као у том крају. Кад ово велики везир султан Абдул Азисов Мехмед Ружди Шарванизаде — паде код султана у нечињет, овда и њега прогнаше у Тајфу. Кад је ово несретном везиру саопшето, он се ева згрози. Није прошло много времена од како је прогнаник дошао у Тајфу, а већ стиже глас у Цариград да је екс-везир Мехмед Ружди Шарванизаде нарасно преминуо. Тако је прошао и други екс-везир везир Азисов — Есад-паша. А што је још међу живим Сулејман-паша, багатски заточеник, то се, по нашем мишљењу ва приписати једној околности, што Сулејман-паша није прогнан као државник, већ као солдат генерал, који је само битку изгубио.

У ни једној азиској вароши не може се подмукла сплетка и илска поткупљеност лакше привољети својој жртви као у Меди, — овој пророковој вароши!... Била би забуда мислити а још већа вјеровати, да се ово све може извршити упливом великог шерифа у Меди. У пророковој вароши има само једна сила и моћ од улива, а та је — турска. Истина по уливу сакт султана не би се могло у Хајесу далеко догјерати. Само једине су турске власти — које се служе свима дозвољеним ерствима а највише подкупљивим Мекавејанима, те могу имати у рукама надмоћје и свима правима тамошњих друштвених односа било у политичком или приватном погледу. Давно су прохујала она времена када су велики харетски шерифи из моћне династије Коада могли самовољао и на своју руку радити и издати мучне или берате, или адил-мухамедије — писмена документа, наперена и протав самих етамбулских султана. У последице врјеме потајни вој, гајтач, или ерва и грао је велику улогу и у круговима великих шерифа у светој пророковој вароши, а од свега тога једва је до нас стигао некакав таман и потпуно абер на тих хајеско-муслиманских покрајина.

Том нам је стигао глас 21. Јануара (по римском) од ове године из Целе, да је Халим паша трећи син великог шерифа и гувернера у Меди, напрасно преминуо. А о самом великом шерифу Абдул-Монталебу, који је на једаре, на Меке ницееао, од прилике у оно исто доба, трудна се турска влада да растури своје мишљење, да је шериф морао приђећи каквом беднијем племену — сигурно за то, да не би и он напрасно морао умријети. — У оно се доба мислио да велики шериф није преминуо,

ког човјека вабије у неког данас као прарадјелством, атаканом.

При том је знаменито још и то, да се у аликваца нађу и други карактери оних дивљачког доба: тако је сујерство, а тако је и она суровост, бруталност и бестидност, што, као што се то и данас у дивљачка налаза.

По том закључује Dr. Brodier као и Dr. Nicholson, да може човјек да буде баш рођен за аликваца, наследиством, атаканом, особито како се увијек нађе међу претјача аликвачених оних аликвача.

Истина, 36 аликвачких мозгова врло је мавен број, да би се могли ставити закључци долајети, ал је знаменито, како се то све судара.

Па кад може човјек да буде за аликваца рођен, там прије може аликвачем постати. Мозак у свајех 36 галотвијарних показује доста дефект, и аликвачество налази као последица тог дефекта. У 100 аликвача нађе се само у 8 мозак привидно потпуни, у 33 је очевидно непотпуни, а у 59% болестан. Dr. Brodier нашао је на дубавама тих аликвача многа трагова од озлиједа као и од неуредна, абнормна раста, нашао је чворуга и кривотина, асиметрија, прије времена сраштеных на глави костију, унуса, и друго, и од то 36 надела је у 14 трагова од западења мозга и то баш на тим партијама мозга, што су у аликвача најјаче. Тако и у многих е умашавших нађе се глава баш на тим партијама врелија, атак јачег рада у тим радним партијама мозга.

Још има да се наведе и то, да је при-

ко да се његова смрт држи у тајности док се у Марту 1880 године не којан у Медн Атибел-Ави, пресудити — по праву, реду издеље велики шериф. Како данас тамо стоје ствари не може се поуздано одредити; али из већ наведених дата јасно се види како је ослепео и не стигао до краја по изјави скитеницима у далеком Хајесу — отарбиња великог пророка. Према овоме већ се јасно види у којој рај одлаже тајноски заточеници!

Домаће вијести.

Петак, 8. Августа.

Најрадоснија вијест, коју данас на овом мјесту имамо да саопштимо, то је, да нас је у прошлу недељу велики Бог обесело обилом кишом, која је, како чујемо, кроз сву Црну Гору нахвалила. Разумје се по себи, да је са жељом земљом и вас народ наш дивно дахнуо, јер није требало ишло неколико дана па да се уишти сав изд на овогодишњи ујева. Сад су, хвала Богу, изгледа добри. И ако је дуга суша много штете нанјела, те се већ не можемо надати оноликој жетви као што је очекивамо, ипак је бар узловена опасност од народа да се не ће моћи исхранити до идуће летине. Вегетација је свукла пријество живљења из ове кишне, на којој не можемо догодо Богу благодарити.

У четвртак, па празник Преображења Христовог, иза свечане литургије у овд. св. обители држано је благодареније за Његово Величанство цара и краља аустро-угарског Франца Јосифа, које у исти дан слави свој рођендан. На служби божјој као и на благодаренију, које је отпојао преч. г. архимандрит Бан своје свештенике, присуствовали су: Његово Вишочанство Кијаз са свјетлим Намједником Пријестола и осталијем члановима високе књажевске породице, државни намјетници и министри црногорске, аустро-угарске и црногорске, аустро-угарски заступник г. барон Темел са својим секретаром високогудом графом Вашом, секретар кр. грчке дипломатске агенције вичкокоусо квалер Леонардо, чланови великога суда црногорског и други виши и нижи чиновници црногорски. Иза благодаренија, кад се ишло кући, изабачен је са „Випура“ 21 топовски метак. На во дне био је у свјетлом дворцу свечан објед на ком је Њ. Вишочанство написало здравцу Њ. Величанству цару и краљу аустро-угарском, а присутни заступници аустро-угарски г. барон Темел оддракно је написати у здравце Њ. Вишочанства Кијаз а цијелога народа црногорског.

Красна слика г. пров. Јамирића „Вјенчање Црне Горе с морем“ била је цијеле ове недеље предмет оштите пажње и свестране ојене. С почетка је изложена била у свјетлом дворцу, где је наравно само уском кругу приступна била; доцније етејала је изложена у овдешњој великој гостионици, где је многобројни свијет ходно да је види и да јој се издјиви. Утисак од цијеле слике може се рећи да је прјатан, по е мјеста упада у очи да би се за главу мисао, која се хтеао изразити, хтејао и димектеје друге да би за живљи есекал требао цијелој слици разговоријаш распоред у државима боја. Мјестимце је слика израђена прекарсно, и кад се око задржи на тијем предмети који се особито врету погођеном погледом свијетлости и ејенке те живом преставом својом хоће чисто да искове са постоје, задовољство се осјети особито. Тако и пр. вијеница око брода са цијелем

заједничко успишном атакчу у колоније јаче испуњена глава с ушцу, нег у наговорена.

Може се дакле рећи, да је у заковањих аликвача увијек мозак шападан, а то у неких већ од рођива, наследиством, атаканом, а у других по бољности, развијеном патолошким по рођењу. Околности друштвеног живота, атакане и наука ил овијех оскудица могу да учине, да се та екскован или прије развије, или у развијеном или немо сумње, да многи постане аликвач и аликвач само зато, што није издјивена му боја на мозгу и на глави, као што мисли остане гуна, што није издјивена боја му на реначи.

Послаје стега наведеног може ко запитати: па какво је отуда наравоучење, и па то је одговор: да та мјерена и огледања главе нијесу баш онако невриједна, као што неки држи да су, и да према том може многи од родитеља и могу учители многе шта да епријече, да се не развије и не ојача е те аликвачке стране мозга, и да треба и родитељи при жевидама и удабама да назе и пријече, да се не пађу на ојбе породице гајалије ваља наследиства или дефекта, него да се мјешаљем с противним ублажи и изведе мислена дојдица јача радом а радна јача мислености, а особито да назе она, који кхери имају, да не узму за вета човјка илска чеда, а главе е ушцу дебеле, док нијесу савијем узрени о благодети ерца и душе, што је као и у рђококих риједак изузетак.

чието замислује човјека да се маши руком да га убере, а катарка на броду е у шкеним једрина чиста плава по ваздуху. У општо је утисак од цијеле слике пристојан и трајан. Његово Височанство Књаз Нико је младост изазвати г. проф. Жмирићу своје високо поздрављење и подарили му орден приговорски. Уједно је г. проф. Жмирић имао част бити призиван на објед у Њ. Височанства.

Књижевност

Стаде су нам у течају прошле недеље на прилику ове књиге:

Милета. Приповијетка из српскога живота. Написао Петар Десетовић. Препечатано из „Родољуба.“ Издање књижаре Миливоја Каракашевића у Сомбору. Цијена 60 новч.

Рачуница. (Аритметика) за прва три гимназијска разреда, за више дјевојачке школе и средње им заносе. Израдио по дру. Фрања Мочинку и др. Андрија М. Матић, гимназ. професор. У Новоме Саду. Издања књижара Дуке Јоцића и др. 1881. Цијена 1 ф. 50 и.

Народни Личник. Поука о животу и здрављу. Писао др. Милан Јовановић. Књига седам. У Новом Саду. Издање штампарије А. Пајевића. 1881.

У једном педагошком часопису „Школа и Живот“ почео је у бр. 5. излазити чланак под насловом „О школетву приговорском.“ Чланак тај пише Ант. Моравек по поданима, које је написао у чланку проф. дра. Шамајера на Тријешња.

Ове недеље стигао нам је нови илустровани лист српски, који под насловом „Српске Илустроване Невине“ излази у Новом Саду два пута мјесечно у штампарији А. Пајевића, под његовим власништвом и надзором, а под уредништвом Стевана В. Поповића. Овај нови илустровани лист српски изјело се препоручује како својом богатом и одабраном садржином тако и штампарском израдом и нарочито укусу и израдом биранијех слика. Радујемо се што је ова грана наше литературе и типографско-артистичке умјетности толико напредовала, да се може поредити с подобнијем производима високо образованијех народа, који одавно имају и његују литературу од ове руке. Само би жељети били да оваки листови код нас узврате коријен и да се дуго одрже, а то не могу без јакога одлика публике, јер ту им лежи вихор коријен. С тога толико препоручујемо овај илустровани лист српски и ради бисмо га да видјети у свакој кући српској, коју је Бог ма и скромним имуњетвом обдарио, а то би му доста било не само да се одржи него и да се још боље усаврши, јер ваља да ће бити у цијелој Српској 5000 кућа, које могу одзојети годишње по 8 новч. за тај лист, а да не сејете.

Телеграми „Гл. Црногорца“.

ПРИЗ, 5. Августа. — Влада је издала окружницу, у којој повија гласове да се хоће нова војска кретати за Африку. На бираничком збору у Шарону у сљедећ граде коју је изазвала опозиција од три стотине бирача Гаибета није могао доћи до ријечи и поучукао се на траг.

ЦАРИГРАД, 5. Августа. — Султан је потписао ираду, којом дозвољана да се сагради жељезни пут од Цариграда до Бухапеште.

ЛОНДОН, 5. Августа. — У господском дому усвојен је аграрни закон за Ирску овако као што је прошао кроз доњи дом. Из Вашингтона има овдје вијест од јуче да је Гарфилду горе.

Разне биљешке.

(Скупили смо омадине српске) имала се држати ове године на Преображење на два мјеста: у Вршци и у Дубровнику, прва за омладину српску из Угарске, друга за омладину српску из Аустрије, управо из Далмације и Боке которске. За ову у Вршци не знамо још ништа, јер је подале од нас, на морамо ишчекивати тамошње листове српске, да бисмо што дознали о тој. Ова у Дубровнику стоји нам ближе, по више до овога часа нијесмо били тако срећни да дознамо што о тој. Гласови су се о тој ове недеље расиростирани свијетски; неки да ће се држати на уречени дан, други да ће бити забрављена. Не знамо које ће од тога двога бити истина, али би нам чудно било, кад би била забрављена, јер нијесмо у стању да докучимо шта би томе био разлог.

Књижевни оглас.

„ПОВРАТНИСТВО“

мјесечни журнал
за књижевност и науку
8. број
штампан се и биће готов до првог ов. мје-

сеца. У њему ће бити ови нови чланци:

„Српска омладина у Аустро-Угарској.“
„Како је рад био школовање код Срба.“ Литерарно-историјска црта од Ристе Стојковића.

„Украинска литература“ од М. Драгоманова. Превод с француског. Уз то иставај критике на Коетића „основу његове у свијет.“ и неки нови реферати.

7-ми број послати смо свима нашим досадњим претплатницима, надајући се, да ће лист и даље држати. Ко је вољан да се одазове нашем позиву, молимо га да се што прије јави и пошле претплату. Ко не мисли пак да даље држи наш лист, тога молимо, да нам седми број врати. Наш једини пазор је претплата, која се искључиво употребљава на усавршавање журнала. С тога ће у случају новог одана од стране публике „Повратниство“ бити веће обимом и обилатије садржином. До публике је, да при значајнији корак српске омладине с ове стране не буде и пошљедњи.

Дужнике молимо, да нам прате новаштв прије.

Коме случајно који број није дошао, може га накнадно на захтјевање добити.

Претплата се још прима на цијелу годину.

Новач молимо да се шаље: Управи задружне штампарије, а шема и рукописи уредништву.

Уредништво „Повратниства“.

Народна привреда.

ТРИЈЕШЊЕ, 2. Августа. — Разна роба на нашем тржишту имала је ове недеље сљедеће цијене:

	ОД	ДО
Новач српски и угар. за 100 кил.	90	100
Кафа црноринка	63	73
С. Демијо	51	72
Рно према врсти	37	38 50
Џукар аустријски	25	37
тучени	80	125
Цвијеће траве бухаче	3	4 50
Наранче скривница	7	7 25
Карубе пуљешке, за 100 кил.	16	17
левантинске	4	6 50
далматинске	75	82
Смокове Каламата	32	33
пуљешке	13	21 50
Лажуни скривница	12	12 25
Бадеми или мандуле пуљ.	11 75	12
далматинске	10 75	—
Љешници	6 60	6 70
Шљиве	7 50	9
Пшеница руска	7	8
угарска	—	—
галачка	—	—
Кукуруз (руженица) руски	9 50	11
угарски	—	—
Раж	12	—
Јечам	16	—
Зоб угарска	13 25	15 50
арбанска	108	115
Пасуљ (важол) према врсти робе	118	125
Боб	123	—
Лена	47	90
Ориж талијански	42	70
инглешки (китајски)	10 80	12 90
Вуна босанска	6	12
морска	39	41
арбанска	51	62
истарска	40	—
Штице кошуње јеловаче-штајерске	40	—
Греде	40	—
буквице	10	—
Уље итал. више врсте	13	—
„ најбоље	165	85
„ средње врсте	—	—
далматинско	70	100
истарско	75	85
Кашено уље у барилу	60	80
у кашетама	—	—
Коже стројене	—	—
сухе воловје	—	—
далм. ист. и бос.	—	—
јагњешке за 100 ком.	—	—
далматинске	—	—
коже за 1 кил.	—	—
вунене слане	—	—
сухе	—	—
зечје за 100 комата, у сребру	28	37
Бакар за 100 кил.	26	31
Сарделе 1 барно	13	25
Витрол модри за 100 кил.	20	27
зелени	—	—
Масло	67	100
Лож далматински	39	40
Сало	67 50	—
Маст (сало растопљено)	—	—
Сламина	60	65
Ракија етолтгар (100 литара)	—	—
Галвани истарски за 100 кил.	25	25
Руж	9	—
„ истарски	8 50	—
„ далматински	6 25	6 50
Ливне од јаворике	12	14
Високе стротјаке (Geipula)	—	—
сплох	31	48
Мед	28	—
Лумбер (јавучице од јаворике)	12 25	13
Навал барно од 100 килогр.	3 75	9
Пуње (штраце) за 100 кил.	2	18
Катрам далматински	14	16
Петролеј	14	—

ПОШТАРСКИ ЉЕТНИ РАСПОРЕД

поласка и доласка пошта од данас до сриједња Септембра 1881.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетина за Котор у недељу: полази у 11 ура, предавање до 10 и по ура у јутро; у уторник: полази у 11 ура, предавање до 10 и по ура у јутро; у сриједу: полази у 6 ура у јутро, предавање у уторник до 6 ура до подне; у петак: полази у 6 ура у јутро, предавање у четвртак до 6 ура по подне.

Долази из Котора: у уторник, предавање у 2 уре по подне; у сриједу, предавање у 9 ура у јутро; у четвртак, предавање у 9 ура у јутро; у петак, предавање у суботу у 9 ура у јутро, ако пароброд стигне на вријеме у Котор.

ДЕЛИЖАНЦА полази са Цетина за Котор у петак у 6 ура у јутро, предавање у четвртак до 5 ура по подне. Долази из Котора у петак, предавање у суботу у 9 ура пред подне.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетина за Ријеку, Бар, Даниловград, Никшић, Подгорицу и Улицу у понедељак, сриједу у суботу, предавање до 11 ура у јутро.

Долази из Ријеке, из Бара, из Даниловграда, из Никшића, из Подгорице и из Улице у уторник, четвртак и недељу

предавање у 10 ура ако пошта стигне на вријеме.

ДЕЛИЖАНЦА полази за Ријеку, Бар, Даниловград, Никшић, Подгорицу и Улицу у сриједу, предавање у уторник до 5 ура по подне.

Долази у четвртак, предавање у 10 ура пред подне.

Канцеларија је сваки дан отворена од 8 ура до 11 у утро а од 3 до 5 по подне.

Цетина, 20. Марта 1881.

Управитељство
Књ. црногорске поште.

ТЕЧАЈ БЕЧКЕ БОРЗЕ.

Од 8. Августа 1881.

Државни дуг у сребру	7795.
„ „ „ банкима	7870.
Златна рента	9430.
Лозови од 1860	1319.
Банкне акције	8340.
Кредит	36826.
Лондон	11770.
Ц. кр. цекни	554.
Наполеони	934.
Државна марка	5740.

J. NEFF, PRAG, GRABEN 39, BEIM PULVERTURM.

Кина-Србр — пл осе под гаритијом

6 ојица већих	ф. 8. —
6 „ мањих	ф. 4. —
6 ножева	ф. 6. 75.
6 вилица	ф. 6. 75.
6 десертних ножича	ф. 4. 75.
1 кутлача за јуху	ф. 4. 50.
1 кутлача за млијско	с. 2. 50.
6 рашњика за ноже	ф. 2. 75.
1 скривница за то	ф. 8. —

Карловарски порцелан

Сервие за кафе за 6 особа:

15 комада с лијепа пртежом ф. 5. —
15 комада богато украшено ф. 7. —
15 комада баш фино удешено ф. 10. — до ф. 20.

Сервие за теј за 6 особа:

15 комада с лијепа пртежом ф. 6. 50
15 комада богато украшено ф. 8. 50
15 комада баш фино удешено ф. 11. — до ф. 20.

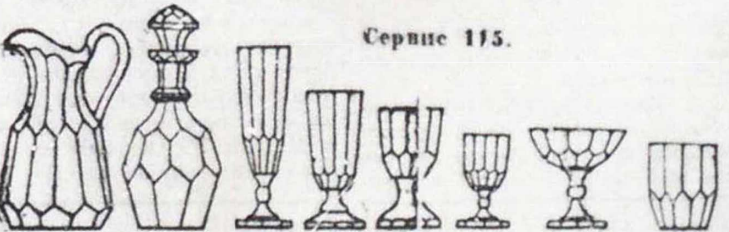
Сервие за јело за 6 особа:

40 комад глат ке-форме с шареним пртежом ф. 12 50
40 комада исто богато украшено ф. 16. —
40 комада исто најфиније израђено ф. 20. —

Сервие 113.

6 чаша за воду по 15 новч. ф. — 90 н.	6 чаша за ракију по 15 новч. ф. — 90 н.
6 чаша за пиво по 18 новч. ф. 1 08 н.	3 боце за воду 60 н., за вино 30 н., за ликер 30 н. ф. 1. 30 н
6 чаша за вино по 20 новч. ф. 1. 20 н.	7 комад . 5. 38.

Сервие 115.

6 чаша за воду по 30 новч. ф. 1. 80	6 чаша за ракију по 15 новч. ф. — 20.
6 чаша за пиво по 35 новч. ф. 2. 20	3 боце ф. 4. 15.
6 чаша за вино по 28 новч. ф. 1. 68	27 комада ф. 10. 63.

Појединачне чаше као и цјелокупна сервие с разним украсима и комбинацијама израђује се по најјестивијој фабричкој цијени.

Моуфе 2-тијо од кина-сробра са кристалним зделама ф. 4, 6, 8, 10 до 25. —

Салонска винећа лампа ф. 5. 50, 6. 50 до ф. 15. —

Сервие за пиво изрезаној штици с разним украсима ф. 8, 10, 12, до ф. 30. —

Шинске машини, под петогодишњом гаранцијом, Wheeler-Wilson, Singer, Howe по најјестивијој фабричкој цијени.

Цијеновици шаљу се на захтјевање бесплатно.

(19—20)